

Till:
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
Remissvar U2020/04134/GV

Svenska Innebandyförbundets yttrande avseende promemoria U2020/04134/GV om Idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan.

Sammanfattning

Svenska Innebandyförbundet (SIBF) betraktar utredningen som huvudsakligen väl genomarbetad men ifrågasätter huruvida en gedigen uppfattning av nuvarande idrottsgymnasiesystem har kunnat bildas när ingen stor lagbollsport med Riksidrottsgymnasium har tillåtits delta i utredningsmöten på samma sätt som såväl individuella idrotter med Riksidrottsgymnasium som lagbollsporter utan Riksidrottsgymnasium.

Vi anser att förändringsförslaget – under förutsättning att remissvar beaktas gällande bl.a. begreppet ”elitnivå” i antagningshänseende, Specialidrottsförbundens avgörande betydelse för tillstyrkan av huvudman samt förtydliganden av såväl ”Riksprislistan” som av hänsynstagande till idrotternas särart i framtida dimensionering – kan vara till godo för elitidrotten och de elever som ska kombinera studier och elitmässig satsning på sin idrott.

4.1 Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ersätter riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning

SIBF ser positivt på förslaget och välkomnar en ökad tydlighet i gymnasie- och gymnasiesärskolan med endast en typ av elitförberedande, riksrekryterande idrottsutbildning. Vi anser samtidigt att relevanta förslag saknas om nödvändiga förändringar i möjligheterna till prestationsinriktad idrottsfördjupning utanför den riksrekryterande utbildningen, något som kommer att vara essentiellt för innebandyn om elevdimensioneringen landar på de halverade nivåer som vi fått information om.

SIBF saknar således tydlighet i konsekvenserna för främst lagbollsporterna både gällande de riksrekryterande utbildningarnas totala storlek och därmed möjligheten till utvecklande, idrottsrelaterad konkurrens inom elevgrupperna, men även gällande möjligheten att delvis kompensera en stor volymminskning med lokala utbildningar av prestationsinriktad karaktär.

4.2 Det ska finnas nationella krav för att få vara en gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott

SIBF anser att det behövs tydliga och för ämnet specialidrott relevanta krav. Vi anser att specialidrottsförbundens synpunkter på såväl gemensamma som idrotts specifika krav ska beaktas.

4.4 Skolverket beslutar om utbildningen efter förslag från Riksidrottsförbundet och yttrande från ett specialidrottsförbund

SIBF anser att det är viktigt att reglerna om yttrande gällande respektive huvudman inbegriper en sorts vetorätt för berört specialidrottsförbund (SF); i den händelse SIBF avstyrker en huvudman eller en huvudmans skolenhet ska det inte finnas möjlighet för Riksidrottsförbundet (RF) att föreslå huvudmannen eller skolenheten. Likaså bör det finnas tydliga begränsningar kring RF:s möjligheter att utelämnas huvudman som SF har tillstyrkt. I möjligaste mån ska de utbildningsplatser och huvudmän som respektive SF tillstyrkt ingå i RF:s förslag och vid situationer där det anses omöjligt ska regleringar av RF:s beslut inbegripa riktlinjer som innebär att RF ska ta hänsyn till idrotternas särart och behov av elevolymer som möjliggör meningsfull undervisning och idrottsutveckling.

4.5 Staten och kommunerna ska dela på kostnaden för ämnet specialidrott

SIBF ser positivt på förslaget då vi anser att det bör underlätta den kommunala resursfördelningen till ämnet specialidrott och i bästa fall dessutom möjliggöra särskilda satsningar och rättvis fördelning av statliga medel via RF eller respektive SF. SIBF ser dock behov av förtydliganden rörande "Riksprislistan" där vi befarar att ersättningskillnader i ämnet specialidrott grundat på vilken idrott som avses riskerar bli orättvis och kostnadsdrivande. Här finns risk för överdrivna bedömningar från idrotterna gällande adekvat ersättning för skolundervisningen och en alltför endimensionell syn på utrustning och anläggningar snarare än alla de insatser som krävs för att en elev ska kunna utbilda sig och satsa hårt på idrotten inom en långsiktigt, hållbar och individanpassad plan.

Vi anser därför att en "Riksprislista" med mycket små variationer oavsett idrott, kombinerat med ökat SF-ansvar för kostnader som respektive idrott menar är nödvändiga, är något att sträva efter. Vi anser också att stöden för ett fjärde gymnasieår i långt större utsträckning ska utgå till enskilda, enstaka individer som behöver ett fjärde år efter individuell prövning och rektorsbeslut och inte som idag till i praktiken hela idrottsutbildningar där fyra års studier redan från dag ett i första årskursen är det enda möjliga sättet att klara sin idrotts gymnasieutbildning på Riksidrotts gymnasium (RIG) eller nationellt godkänd idrottsutbildning (NIU). Gymnasieutbildning bör vara treårig inklusive idrottsutbildningarna.

4.7 Lika möjligheter till utbildning oavsett kön samt andra frågor om urval

SIBF anser att den föreslagna texten i 5 kap 26§ om urval behöver omformuleras. "Vid urval ska hänsyn tas till den elitnivå som den sökande uppnått i sin ålderskategori i den aktuella specialidrotten" säger att elever som erbjuds plats på idrottsgymnasiet ska tillhöra en viss "elitnivå". Begreppet "elitnivå", menar vi, används här på ett förenklat sätt med försvårande effekter.

Förutom att det signalerar en "resultattabellbedömning" av enskilda individer och är enklast utförd, för att inte säga endast möjlig att utföra inom individuella idrotter med personligt indelningsbara tävlingsresultat samtidigt som den inte visar förståelse för lagbollsporternas komplexitet i tävlingsutövandet, talar den mot den samlade forskningen om och erfarenheterna av talangidentifikation, utveckling och långsiktig elitframgång i sin idrott.

Det är onekligen svårt att förutspå med total exakthet vilka 15-åringar som kommer att bli framtidens världsspelare i innebandy (eller i någon idrott) men det kan göras med kvalitet om andra aspekter än en ögonblicksbild av den tävlingsstrukturstyrda "elitnivån" ligger till grund för selekteringen till idrottsgymnasiet. Genom att som idag på innebandyns RIG-antagningar använda sig av tester, intervjuer, träningar, kuratorsträffar, diskussion om skolbetyg samt inte minst samtal om idrottslig ambition och färdighetspotential, istället för enbart bedömning av uppnådd färdighetsnivå eller serienivå, kan en framgångsrik antagningsprocess genomföras.

Svensk innebandys högsta serier, SSL för damer respektive herrar, är världsinnebandyns i särklass mest konkurrenskraftiga seniorserier. Alla elever från innebandyns RIG, med endast några få undantag från de totalt drygt 200 elever som tagit examen där de senaste 18 åren, går vidare och spelar i SSL efter sin RIG-utbildning. Det är ett gott betyg åt RIG-utbildningen att i stort sett alla RIG-elever i Sveriges näst största lagbollsport tar sig hela vägen till den nationella toppen, och i stor utsträckning naturligtvis även de internationella sammanhangen via U19-landslagen och de seniora landslagen. Det utfallet hade inte varit möjligt om det tyngst vägande skälet till att bli utvald i antagningsprocessen hade varit "den elitnivå som den sökande uppnått i sin ålderskategori". Här måste formuleringar som tydliggör att bedömningar av färdighets- och tävlingsnivå ska kombineras med och inte räknas mer värda än bedömningar av elevens potential, ambition och mognad att klara såväl gymnasieutbildningen som en helhjärtad elitförberedande satsning.

När det kommer till fördelningen av platser mellan pojkar och flickor är vår uppfattning att den initialt ska utgå från respektive idrotts definition av storleken på verksamheten inom elit- och landslagsområdena, där platserna mellan könen fördelas i enlighet med den definitionen. Vi anser vidare att alla idrotter, för att erhålla några platser över huvud taget, redan från starten av den nya riksrekryterande idrottsgymnasieutbildningen ska avkrävas en

plan för hur elevplatsfördelningen mellan könen ska likställas inom överskådlig framtid - eller kunna motivera på ett oklanderligt sätt varför sådan jämn fördelning inte är möjlig p.g.a. respektive idrotts särart. Förbättrad och förtydligad könsfördelning kan motiveras genom en särskild reglering som skulle kunna baseras på en utredning av det slag Skolverket föreslagit i sin hemställan, rörande fördelningen av platser för pojkar och flickor.

4.8 Vissa kurser i idrott och hälsa behöver ses över i särskild ordning – specialidrott kan ses över i det kontinuerliga arbetet med styrdokument

SIBF anser att elever som inte ges plats i det riksrekryterande systemet, eller inte vill ingå i det av skolmässiga, sociala eller andra skäl, men vill satsa på sin idrott under gymnasietiden behöver erbjudas ett bra alternativ på lokal nivå. Kurserna inom Idrott & Hälsa Specialisering kan revideras så att eleverna ges en möjlighet till en prestationsinriktad satsning inom sin idrott, alternativt kan ett nytt ämne där prestationsutveckling står i fokus tas fram. Vi anser att det även till de icke riksrekryterande, prestationsinriktade utbildningarna ska ges möjlighet till urval av elever baserade på idrottslig färdighet, lämplighet och ambition.

Övriga synpunkter

Idrottsgymnasiet som elitförberedande miljö

SIBF anser att dagens RIG- och NIU-verksamhet ger eleverna möjlighet till elitförberedande, idrottskombinerande gymnasieutbildning. Ungdomar som bedöms ha en sammantagen potential att nå senioreliten i sin idrott är målgruppen för RIG och NIU, och ska vara målgruppen för de framtida riksrekryterande idrottsgymnasierna.

Oavsett vilken definition respektive idrott använder sig av för ”seniorelitverksamhet” menar vi att det är avgörande för såväl individens som utbildningens framgång att begreppet ”elitförberedande” eller motsvarande används i relation till idrottsgymnasierna och att de betraktas som ett viktigt steg på vägen till individens slutmål: att vara framgångsrik elit- eller landslagsaktiv aktiv på seniorelitnivå i vuxen ålder.

Dimensionering

Vid olika tillfällen de senaste månaderna har SIBF gjorts medvetna om att det i samband med förändringarna av idrottsutbildningarna kommer att ske en stor och omvälvande elevplatsminskning jämfört med det totala antalet elever som idag studerar på RIG och NIU. Det följer på flera års diskussion där vissa haft uppfattningen att antalet NIU-platser i landet behöver minska samtidigt som vi menar att huvudfrågan egentligen handlat om kostnaden för NIU-systemet än antalet elevplatser med möjlighet till elitförberedande satsning.

Vi vill här understryka att SIBF inte har några egna eller sett någon annans faktamässigt underbyggda bevis på dålig kvalitet på våra NIU och/eller för få elever med seriös elitsatsning. Tvärt om har vårt samarbete med 30-talet huvudmän över hela landet och våra löpande kontakter med lärare och innebandyinstruktörer på NIU-skolorna präglats av en tydlighet i frågor som har att göra med skolkvalitet, helhetsmiljö, elitmässighet och elevernas engagemang i en seriös skol- och idrottssatsning. Det har tagit sig uttryck bl.a. i att SIBF initierat särskilda utbildningsåtgärder för lärare på NIU, infört RF:s elevenkät på innebandyns NIU samt ökat kraven från SIBF gällande likvärdighet i antagningsprocessen.

Lagbollssport kräver många aktiva, inte bara den grupp som vi vid antagningstillfället till gymnasiet tror ska bli allra bäst i vår idrott. För att vårt tävlings- och elitutbildningsystem ska fungera krävs många hundra aktiva i de högre seriesystemen. Elitverksamheten i lagbollssport är generellt sett volymmässigt långt större än elitverksamheten i individuell idrott eftersom det tillhör lagbollssporternas karaktär att tävlandet sker i lag med stora spelartrupper som möts under en säsong. En eventuell halvering av antalet elever som läser specialidrott riskerar försvaga viktiga delar av den elitförberedande miljön. Vi hade således önskat långt större tydlighet kring formerna för dimensionering, och ersättningskillnader mellan idrotter inom "Riksprislistan", för att kunna ta emot förslaget som helhet på ett mer positivt sätt.

Vår bedömning är att vi varje år har ca 150 spelare som konkurrerar sig in enbart på den högsta serienivån. Att merparten av dessa är yngre än de spelare som konkurreras ut är naturligt, och när de runt 20-årsåldern tar klivet upp är de tack vare sin unga ålder att betrakta som potentiella landslagsaktiva. Alla 150 hamnar naturligtvis inte i landslaget men vi bedömer det som högst troligt att de 150 spelarna blir så bra att de konkurrerar ut redan etablerade elitspelare tack vare den konkurrens de utsätts för innan de tar steget upp på högsta nivå. Att radikalt minska och försvaga den miljö, där RIG- och NIU är våra viktigaste utbildningar, som behövs för att de allra bästa ska sporra varandra och fortsätta sin satsning mot högsta eliten och landslaget kan vi inte se som rätt väg. Här anser vi att det krävs en djupgående analys av varje idrotts behov där idrotternas antal aktiva på elitnivå, de olika tävlingssystemens utformningar och idrotternas särart ska stå i fokus.

Svenska Innebandyförbundet

Solna 2020-11-12

Mikael Ahlerup, generalsekreterare